

De Passievrucht

Karel Glastra van Loon en Maarten Treurniet

In mijn essay, net als in mijn presentatie, behandel ik de verschillen tussen het boek van Karel Glastra van Loon en de film van Maarten Treurniet, allebei *De Passievrucht* getiteld. De verschillen die ik ga analyseren betreffen de relaties van de vier hoofdfiguren van het verhaal. Namelijk gaat het over de personages van Armin, Monika, Ellen en Bo. De centrale vraagstelling van mijn analyse klinkt dan als volgt:

Hoe verschilt de opvatting van Glastra van Loon van die van Treurniet inzake de relaties onder de vier hoofdfiguren.

Het is mogelijk om de vier centrale personages van het verhaal in twee grote groepen te verdelen. De eerste groep bevat Monika, Armin en Bo. Deze groep noem ik “familie nummer 1”. De tegenstelling tot deze groep stellen Ellen, Armin en Bo voor. Deze tweede groep mensen noem ik dan “familie nummer 2”. Het gaat hier dus over het belang van de twee vrouwelijke hoofdfiguren voor het verhaal. Die zijn bepalend voor de verschillende opvattingen van Glastra van Loon aan de ene kant en van Treurniet aan de andere kant. Het verschil tussen “familie nummer 1” en “familie nummer 2” en de leden daarvan is heel belangrijk voor mijn analyse omdat het de basis en het uitgangspunt ervan vormt.

Karel Glastra van Loon richt zijn aandacht op “familie nummer 1”. De hoofdfiguren van zijn verhaal zijn Monika, Armin en Bo. Aan de andere kant staat Treurniet met zijn opvatting. Deze auteur besteedt zijn aandacht aan “familie nummer 2”. Dat betekent Ellen, Armin en Bo. Dit verschil veroorzaakt al andere verschillen die tussen de twee werken te vinden zijn.

Als ik schrijf dat elke van de twee auteurs op een andere “familie” focuseert, impliceert het meteen ook andere samenhangende feiten. Hiermee bedoel ik dat Monika een dode figuur is. Zij stierf toen haar zoontje Bo nog een heel klein kindje was. Haar positie in de familie werd dan door Ellen vervangen. Als Glastra van Loon zijn aandacht op “familie nummer 1” besteedt, spreekt hij naast Armin en Bo ook over Monika. Over de dode personage dus. Dat betekent dat Glastra van Loon zijn verhaal als een retrospectief vertelt. Zijn boek gaat over het verleden en het is vol flashbacks naar de jaren vóór de dood van Monika. Aan de andere kant staat Treurniet die in zijn film het verhaal van vooral “familie

nummer 2” laat zien. Zijn familie bestaat uit levende mensen en de film gaat daarom over het heden. Het verschil tussen het verleden (net als bij Glastra van Loon) en het heden (bij Maarten Treurniet) is bepalend voor de twee verschillende ontwikkelingen van de plot in het boek en in de film.

Centraal staat in mijn essay de analyse van de relaties in het boek en in de film. Als ik mijn ideeën van de vorige paragrafen hieraan wil aanpassen kan ik dan zeggen dat het kernverschil tussen het boek en de film, het verschil is tussen de vorige (of “dode”) relaties van het verleden aan de ene kant en de tegenwoordige (of “levende”) relaties van het heden aan de andere kant.

Maar waarom heeft elk van de twee auteurs een ander perspectief gekozen? De scenarioschrijver, Kees van Beijnum, zegt in een interview voor Filmtotaal de volgende:

[...] er was de moeilijkheid van het heen en weer springen tussen heden en verleden. In een boek kan dat ongestraft meerdere keren per pagina. Als dat in een film zou gebeuren is er geen touw meer aan vast te knopen.

Volgens van Beijnum is het voor een filmplot moeilijk om tussen heden en verleden te springen. Daarom moesten de filmmakers een keuze maken. Óf zich op het heden concentreren óf zich op het verleden concentreren. Maar een combinatie van beide mogelijkheden wilden ze niet gebruiken. Volgens van Beijnum is zoiets wel in een boek mogelijk maar een film moet de plot een beetje anders opvatten. Glastra van Loon maakt gebruik van flashbacks heel veel en eigenlijk blijft hij bijna de hele tijd van zijn verhaal in het verleden. Treurniet, aan de andere kant, richtte zijn aandacht meer (en eigenlijk bijna uitsluitend) op het heden.

De regisseur, Maarten Treurniet, spreekt, net als van Beijnum, in een interview voor Filmtotaal ook over het overvloedige gebruik van de flashbacks in het boek en hoe moeilijk het was om deze flashbacks te bewaren. Treurniet zegt dat er onder de filmmakers besloten werd zuinig te zijn met het verleden. Kees van Beijnum heeft volgens Treurniet zelfs een experiment gedaan waarin hij probeerde de flashbacks volledig uit het script te schrappen, maar dat werkte niet. Beiden, zowel Treurniet als van Beijnum vonden dat flashbacks nodig waren. De flashbacks zijn onder andere nodig om te vertellen wie Monika was. Hieruit blijkt dat de filmmakers de flashbacks gebruiken alleen om een soort inleiding tot de achtergrond van de personages van het verhaal te geven. In de flashbacks vertelt Treurniet bondig over de relaties van het verleden; over de relatie tussen de dode personage van Monika met Armin. Treurniet ziet het verleden als het uitgangspunt voor de gebeurtenissen van het heden.

Daarom wilde hij de flashbacks niet volledig uit te schrappen maar deze flashback-scenes zijn schaars als wij de film met het boek vergelijken.

Kees van Beijnum zegt verder dat het boek meer over Monika en de liefde tussen haar en Armin gaat. Volgens van Beijnum staat haar personage centraal en het verhaal draait zich om de vraag: wie was Monika eigenlijk? Hier ben ik het absoluut mee eens; Monika is de basis van alles wat er in het verhaal gebeurt. Bovendien wordt zij en haar relatie met Armin in het boek heel positief beschreven.. Het boek beschrijft de liefdevolle en bijna ideale relatie van Armin en Monika maar in de film zien wij iets anders. Van Beijnum zelf zegt dat tijdens het schrijven van het scenario, Armin's speurtocht steeds belangrijker werd. Het is niet meer de relatie en liefde wat voor de filmmakers belangrijk is. De film vertelt een verhaal vol verdenking, schuld en onzekerheid.

Het personage van Monika is voor de film alleen belangrijk als de dader van het bedrog in het verleden. Hier stopt haar functie in het verhaal en vanaf dat moment is ze niet meer belangrijk voor de filmplot. Monika is dus bijna van geen belang voor de filmplot. Zij is wel het basis van alles wat er in de film gebeurt en haar bedrog veroorzaakt al verdere ontwikkelingen in het gedrag van de personages van het verhaal maar het personage van Monika op zich krijgt verder niet zo veel aandacht in de film. Opnieuw zien wij dus in de film iets absoluut anders dan in het boek. Daar is het niet een daad van Monika wat belangrijk is maar het is Monika zelf wie er centraal staat in het verhaal.

Het is ook heel interessant om de verschillen in de relaties van andere personages van het verhaal te bekijken. Elke van de twee werken, het boek aan de ene kant en de film aan de andere, heeft andere drie personages als de basis van het verhaal gekozen. Het zijn dus altijd andere drie personen die centraal in of het boek of in de film staan. In elke van de twee werken is er ook altijd één personage dat marginaal blijft staan. In het boek zijn het Monika, Armin en Bo die centraal staan. De marginale rol krijgt Ellen. Het personage van Ellen in het boek gedraagt zich absoluut anders dan in de film. Zij heeft in het boek de functie van een geduldig en liefdevol personage. Zij leeft met Armin maar de enige wat deze twee personages gemeen hebben is de liefde die ze voor Monika hadden en eigenlijk nog steeds hebben. Hun dialogen gaan bijna altijd over Monika en over de gebeurtenissen die ze samen met haar in het verleden doorbrachten. Ellen en Armin spreken heel vaak over de gevoelens die ze voor Monika hebben.

In de film heeft Treurniet andere drie hoofdpersonages gekozen. Centraal in het verhaal staan Ellen, Armin en Bo. Het is dan Monika wie de marginale rol in de film krijgt.

Ellen is geen onbelangrijke figuur meer. Zij is een zelfstandige en zelfbewuste vrouw die haar eigen gevoelens en behoeften heeft. In de film zwijgt ze niet meer. Haar relatie met Armin is een volwaardige relatie van een vrouw en een man. Zij zorgt voor Bo net als een moeder voor haar eigen kindje zorgt. Ellen in de film denkt niet de hele tijd aan Monika. Zij is ook niet vol bewondering voor haar dode vriendin als Ellen in het boek. In vergelijking met Ellen van de film zien wij in het boek een te platte, onontwikkelde en onbelangrijke persoon. En precies hetzelfde gebeurt bij het personage van Monika in de film; hier is ze een platte en onbelangrijke persoon.

Mijn analyse ging over de relaties van de vier hoofdpersonages van het verhaal *De Passievrucht*. Namelijk ging het over Monika, Ellen, Armin en Bo. Ik onderzoekte de verschillen die tussen het boek en de film inzake van deze relaties te vinden waren. Mijn conclusie betreffende dit thema klinkt dan als volgt. Karel Glastra van Loon richt in het boek zijn aandacht op de relaties van het verleden en zijn hoofdpersonages zijn Monika, Armin en Bo. Aan de andere kant staat de opvatting van Maarten Treurniet die in de film zijn aandacht op de relaties van het heden richt en zijn hoofdpersonages zijn Ellen, Armin en Bo. In allebei werken is het de vrouw, of Monika of Ellen, die de belangrijkste rol speelt. De vrouw is ook de oorzaak van alles in het verhaal. De verschillen in de opvatting van de twee vrouwelijke figuren zijn ook bepalend voor de verschillen inzake van relaties die in beide werken te vinden zijn.

BRONNEN:

- ☆ “De Passievrucht.” Filmtotaal. Nederlandse Film Database. 11 Nov 2009
<<http://www.filmtotaal.nl/module.php?section=nfdDetails&movieID=914>>.
- ☆ van Loon, Karel Glastra. De passievrucht. Amsterdam/Antwerpen: L.J.Veen, 1999.
- ☆ “Script & Boek.” De Passievrucht. Dec 2003. Recensies en Nieuws. 9 nov 2009
<<http://www.depassievrucht.nl/scriinterv.php>>.